

Sygn. akt II CSK 748/18

POSTANOWIENIE

Dnia 9 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa A. M., G. E., W. I., A. Ł., J. M., B. H. i H. L. przeciwko
Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...)

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 września 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 9 maja 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2) zasądza od pozwanego Skarbu Państwa - Wojewody (...) na
rzecz A. M. i G. E. kwoty po 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł
tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany powołał się na potrzebę wykładni przepisów, których wykładnia budzi poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), to jest art. 361 § 1 k.c. w związku z art. 160 § 1 i 2 k.p.a. i art. 5 ustawy z 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1692) co do możliwości uwzględnienia tzw. rezerwowej przyczyny szkody przy rozpatrywaniu podstaw odpowiedzialności odszkodowawczej związanej z wydaniem formalnie wadliwej decyzji administracyjnej.

Potrzeba wykładni przepisów prawa budzących wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), zgodnie z utrwalonym poglądem judykatury, oznacza sytuację, w której w sprawie występuje kwestia o niejasnym charakterze, będąca źródłem istotnych wątpliwości lub różnic zdań w orzecznictwie, mająca znaczenie dla oceny dochodzonego roszczenia (tak Sąd Najwyższy np. w nieopublikowanych postanowieniach: z 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15 i z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15).

Wbrew twierdzeniom skarżącego, zagadnienie, które sformułował w związku z wykładnią art. 361 § 1 k.c. w związku z art. 160 § 1 i 2 k.p.a. i art. 5 ustawy z 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw zostało objaśnione w orzecznictwie, a ostatnio - w wyroku z 22 stycznia 2013 r., I CSK 404/11 (OSNC 2013, nr 9, poz. 110) - Sąd Najwyższy zajmował się nim w powiększonym składzie. Sąd Najwyższy w wyroku tym stwierdził, że dopuszczenie możliwości powołania się przez pozwanego w procesie

o odszkodowanie za szkodę majątkową na przyczynę rezerwową (hipotetyczną) nie oznacza wykreowania obowiązującej zasady, a więc obowiązku każdorazowego jej uwzględniania. Chodzi jedynie o unaocznienie, że jej rozważanie, w zależności od okoliczności faktycznych konkretnej sprawy, nie jest - na zarzut pozwanego i po spełnieniu wymogów dowodowych - wyłączone. Względy aksjologiczne i teleologiczne tworzą dla jej stosowania ograniczenia, a dotychczasowy dorobek nauki i judykatury pozwala oznaczyć sytuacje, w których możliwość uwzględnienia przyczyny rezerwowej jest wyłączona. W szczególności wyłączone jest uwzględnienie skutków przyczyny rezerwowej, gdy nie ma pewności co do jej wystąpienia. Pewność lub niewątpliwość wystąpienia zdarzenia stanowiącego przyczynę rezerwową nie może być zastąpiona przez wykazywanie tylko wysokiego stopnia prawdopodobieństwa jej wystąpienia. Uwzględnienie przyczyny rezerwowej jest wyłączone także wtedy, gdy jest ona objęta odpowiedzialnością osoby trzeciej. Nie chodzi tu wyłącznie o odpowiedzialność deliktową, ale o każdą podstawę odpowiedzialności.

W niniejszej sprawie pozwany wskazał na art. 9 ust. 1 i 2 ustawy z 12 marca 1958 r. o sprzedaży nieruchomości Państwowego Funduszu Ziemi oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z prowadzeniem reformy rolnej i osadnictwa rolnego (Dz.U. Nr 17, poz. 71), jako alternatywną przyczynę szkody powodów. Przepis ten nie stanowił jednak podstawy do stwierdzania skutków wywołanych z mocy prawa w związku z zajściem określonych nimi zdarzeń. Był natomiast podstawą do złożenia przez kompetentny organ administracji publicznej oświadczenia woli mającego formę decyzji administracyjnej i prowadzącego do nabycia własności nieruchomości przez Skarb Państwa. Skoro w odniesieniu do poprzedników prawnych powodów takie oświadczenie nie zostało w ogóle złożone, choćby wadliwe, to pozwany nie może domagać się zrekonstruowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w uwzględnieniu tego zdarzenia, tak jakby miało ono miejsce.

W powołanym wyżej wyroku Sąd Najwyższy wyjaśnił, że akt wyłączenia jest instytucją prawa administracyjnego. Przekazując postępowanie w tym przedmiocie do kompetencji organów administracji państwowej, ustawodawca nie tylko poddał je oznaczonym rygorom, ale przyznał też stronom

prawo do zaskarżania wydanych w tym postępowaniu decyzji. Ulokowanie przyczyny rezerwowej w płaszczyźnie ustalania rozmiaru szkody nie uwalnia od potrzeby ustalenia, czy wyłączenie byłoby pewne. Aby jednak można było dokonać z tej przyczyny redukcji rozmiaru szkody, sąd musiałby antycypować rozstrzygnięcie organu administracyjnego w sprawie, która nie tylko nigdy nie była przekazana do jego kompetencji i nie stanowi nawet sprawy cywilnej w znaczeniu formalnym, ale ponadto musiałby jednocześnie rozstrzygać o nieskuteczności działań obronnych podjętych przez właścicieli w takim postępowaniu. Mimo szerokiej kompetencji sądu orzekającego o odszkodowaniu do wnioskowania o skutkach pewnych zdarzeń, przemawia to przeciwko przypisaniu temu sądowi, głównie na podstawie oglądu stanu ukształtowanego na gruncie i osądu dokonywanego *ex post*, możliwości decydowania o zaistnieniu wyłączenia, ze skutkiem redukcji dochodzonego odszkodowania dla poszkodowanego. Odszkodowanie wyłączeniowe ma co prawda charakter cywilnoprawny, jednak sąd powszechny nie miał i nie ma kompetencji do ustalania wysokości takiej wierzytelności.

W podsumowaniu Sąd Najwyższy stwierdził, że wyłączenie nie może być poczytane za przyczynę rezerwową szkody i tym samym na wysokość odszkodowania przysługującego w związku z wydaniem z rażącym naruszeniem prawa decyzji nie ma wpływu okoliczność, że grunt ten podlegałby wyłączeniu. Decyzja mająca podstawę w art. 9 ust. 1 i 2 ustawy z 12 marca 1958 r. o sprzedaży nieruchomości Państwowego Funduszu Ziemi (...) ma charakter wyłączeniowy i przytoczone wyżej poglądy mogą być do niej odniesione bez zastrzeżeń.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz - co do kosztów postępowania - art. 98 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265), orzeczono jak w postanowieniu.

jw